

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ніжинський державний університет

імені Миколи Гоголя

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії,

ректор університету

Олександр САМОЙЛЕНКО

«27» квітня 2023р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ІСПИТУ

на здобуття освітнього ступеня магістра

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 053 Психологія

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА: Клінічна психологія з основами психотерапії

РОЗГЛЯНУТО та ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

факультету педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв

Протокол № 7 від 25 квітня 2023р.

Голова Вченої ради

Олексій ТИМОШЕНКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний екзамен з психології є оцінювальною процедурою, метою якої є встановлення фахового рівня тих, хто бажає освоїти освітній ступень магістр, спеціальність: 053 Психологія, галузь знань: 05 Соціально-поведінкові науки, ОНП Клінічна психологія з основами психотерапії.

Вихідною концептуальною ідеєю екзамену є ретельний аналіз можливостей майбутнього спеціаліста ефективно розвивати свій професійний потенціал в усіх головних видах діяльності, що існують в галузі психології.

Істотними складовими, що визначають потенційну успішність подальшого навчання на рівні «магістрант», є загальнотеоретична підготовка в галузі психологічної науки, знання основних напрямків сучасної психології, здатність до рефлексії наукового знання і проектування його в площину реальних психологічних проблем особистості та наявності системи первинних умінь реалізації практичної діяльності.

Вступник повинен виявити знання і розуміння основних закономірностей функціонування і розвитку психіки людини, особливостей становлення особистості в онтогенезі та окремих аспектів індивідуальних варіантів особливостей розвитку: ґрунтовних соціально-психологічних механізмів і закономірностей існування особистості в соціумі, фундаментальних сучасних підходів до діагностичної і консультативно-корекційної роботи в галузі психології.

Екзамен передбачає виявлення здатності до аналізу науково-психологічних закономірностей і їх реалізації в межах конкретної ситуації практично-психологічної діяльності

ЗМІСТ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ

Відповідь складається з двох питань.

У відповіді необхідно виявити:

1. Теоретично-методологічний аналіз психологічної сутності даного явища (процесу, властивості), його значення в контексті функціонування цілісної особистості.
2. Співвідношення загального, вікового та індивідуального в межах даного явища.
3. Психологічні закономірності діагностування даного явища.

АБІТУРІЄНТ ПОВИНЕН ЗНАТИ:

- методологічні принципи і теоретичні концепції сучасної психології;
- основні закономірності існування і розвитку психіки людини;
- особливості пізнавальної діяльності особистості;
- закономірності структури і становлення особистості в онтогенезі;
- найбільш важливі теоретичні уявлення світової психології щодо психології особистості;
- закономірності вікового розвитку особистості;
- соціально-психологічні закономірності розвитку і існування особистості в групі та в спільнотах;
- методи дослідження в психології;
- основні принципи і напрямки психодіагностики.

АБІТУРІЄНТ ПОВИНЕН ВМІТИ:

- аналізувати теоретичні положення наукової психології і застосовувати їх у фаховій діяльності;
- застосовувати методи та методики щодо вивчення різних сфер особистості;
- інтерпретувати дані психодіагностики, робити загальні висновки;
- реалізувати професійно-етичні вимоги і положення у відповідності до існуючих нормативів.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

Психологія в сучасному науковому вимірі. Основні теорії та концептуальні підходи в сучасній психології. Історичне становлення психологічних знань. Сучасні проблеми наукової психології. Методи дослідження в психології. Особливості наукового знання психічного.

Сучасні уявлення про теоретичні і емпіричні методи в психології. Методологічна парадигма: сутність, виникнення, значення. Зміст кризи в психологічній науці. Методологічні принципи наукового пізнання в психології. Психологічна теорія: сутність, виникнення, значення.

Психіка і її функції. Становлення психіки в філогенезі. Основні види психічних явищ, їх особливості та психологічні факти. Загальна характеристика пізнавальної діяльності особистості. Загальні особливості пізнавальних процесів. Психологічні особливості відчуттів та сприймання. Пам'ять. Увага. Мислення та мовлення. Уява та фантазія. Мотиваційно-смілова сфера особистості. Індивідуально-типологічні особливості особистості. Темперамент. Характер. Здібності. Емоційно-вольова сфера особистості. Психічні стани особистості. Поняття про психічний розвиток. Основні чинники, принципи та закономірності психічного розвитку. Механізми психічного розвитку, основні його складові. Проблема періодизації розвитку. Закономірності вікового розвитку особистості. Індивідуальність як найвищий принципово новий рівень розвитку особистості. Розвиток самосвідомості в онтогенезі. Особистість як суб'єкт саморозвитку. Психологічні особливості раннього дитинства, дошкільного віку. Аналіз особливостей молодшого шкільного віку. Підлітковий вік. Юність. Дорослість. Старість.

Структура особистості. Методологічні підходи до визначення структури особистості. Проблема активності людини та її витоків у сучасній психології. Провідні напрями дослідження особистості в сучасній психології: психоаналітичний напрям, гуманістичний напрям, теорії особистісних рис, екзистенційна психологія. Особистість у вітчизняній психології. Психосоматичні явища. Причини поведінки, що відхиляється. Психічні розлади. Умови збереження психологічного здоров'я людини.

Управління і самоуправління виховним процесом. Самовиховання як вищий рівень розвитку саморегуляції і самоуправління. Навчання і розвиток, розвивальне навчання. Єдність навчання і учіння.

Класифікація психодіагностичних методик. Методи та методики кількісної та якісної оцінки когнітивного розвитку, емоційно-морального розвитку особистості, мотиваційно-потребової та вольової сфер особистості. Методики вивчення особистості. Методи та методики, які використовуються в соціальній психології особистості, психології спілкування та в соціальній психології груп.

Психологічна теорія спілкування. Сутність міжособистісної комунікації. Види, принципи та механізми психологічного впливу. Соціальні групи. Параметри, що характеризують індивіда як члена групи. Соціально-психологічна структура особистості. Характеристика особистості як члена групи. Структурний аналіз міжособистісної взаємодії. Типи взаємодії. Перешкоди і дефекти спілкування. Мала група: динамічні характеристики.

Види психологічної допомоги особистості. Поняття про психологічне здоров'я.

Психологічна теорія діяльності. Розвиток особистості в процесі професіоналізації та проблеми самореалізації особистості у різних видах професійної діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка результатів складання вступного іспиту здійснюється за 200-бальною шкалою. Мінімальна позитивна оцінка іспиту з фаху складає 100 балів. Особи, які набрали на вступному випробуванні з фаху менше ніж 100 балів, позбавляються права на участь у конкурсі за спеціальністю (магістерською програмою).

Критерії оцінки знань при складанні вступного іспиту в магістратуру:

1. На оцінку «відмінно» (180-200) - заслуговує відповідь, яка виявляє всебічне й глибоке знання матеріалу, в тому числі ґрунтовні знання українських та міжнародних джерел з коментованої літератури. Дане оцінювання передбачає вільну орієнтацію абітурієнта в загальній проблематиці профільного матеріалу. Відповіді на всі запитання білета

повинні містити повний, вичерпний характер аналізу навчально-практичного матеріалу.

2. Оцінка «добре» (140-179) - передбачає наявність розумінь теоретично-практичної частини проблематики в запитаннях в обсязі програми профілюючого предмету, знань основних джерел та матеріалів із додаткової літератури.

3. Оцінка «задовільно» (100-139) - означає, що випускник володіє загальними поняттями в обсязі навчальної програми, знає основні літературні джерела, обізнаний із проблематикою спеціальності.

4. Оцінка «незадовільно» (менше 100) - виставляється за відсутністю знань літературних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності.

Екзаменаційні завдання на вступному екзамені є рівнозначними за їх внеском до загальної оцінки за іспит.

Рішення комісії про оцінку знань, виявлених при складанні іспиту приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням.

Перелік іспитів визначається правилами прийому.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу. Навчальний посібник. URL: <http://surl.li/bamrr>
2. Вавринів О.С. Основи психологічного консультування : навч. Посібник / О.С. Вавринів, Р.Я.Яременко. Львів : ЛДУ БЖД, 2020. 112 с. URL: <https://books.ldubgd.edu.ua/index.php/ed/catalog/view/127/90/398-1>
3. Васьківська С.В. Основи психологічного консультування: Навчальний посібник. К.: Четверта хвиля, 2004. 256 с. URL: https://www.studmed.ru/view/vaskvska-sv-osnovi-psihologchnogo-konsultuvannya_398b9c6d516.html
4. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Д. Вступ у когнітивно-поведінкову психотерапію // https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/KPT-TEXT-1_2-PART.pdf
5. Гуманістична психологія: Антологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: У 3-х т. / Упорядники й наукові редактори Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна). К.: Університетське видавництво «Пульсари», 2001. Том 1: Гуманістичні підходи в західній психології ХХ ст. 252 с.
6. Гуманістична психологія: Антологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів: У 3-х т. / Упорядники й наукові редактори Роман Трач (США) і Георгій Балл (Україна). Том 2: Психологія і духовність: Світоглядні аспекти гуманістично зорієнтованих напрямів у сучасній західній психології / Упоряд. Г.Балл, Р.Трач. К.: Унів. Вид-во Пульсари, 2005. 279 с.
7. Етичний кодекс Української Спілки психотерапевтів. URL: <https://usp.community/documentation/40-etychnyy-kodeks>
8. Зварич І.М. Екзистенційна та гуманістична психологія : навч. посібник / І. М. Зварич, Г. В. Чуйко, Т. А. Колтунович ; за наук. ред. В. Г. Панка. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 496 с. URL: <http://surl.li/fqpcn>

9. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Теорія та практика психологічних тренінгів. К.- Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2019. 209 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/721625/1/Zlyvkov_Lukomska.pdf
10. Каліна Н.Ф. Психотерапія: Підручник. / Н.Ф. Каліна. К.: Академвидав, 2010. 280 с. URL: <https://ukrtextbook.com/psixoterapiya-kalina-n-f/>
11. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. Дрогобич : Посвіт, 2015. 116 с. URL: <http://surl.li/bxxgc>
12. Карпенко Є. Основи психотренінгу : навч. посібник. Дрогобич, 2015. 78 с. URL: <http://surl.li/afwlp>
13. Консультативна психологія: підручник / І.С.Булах, В.У.Кузьменко, Е.О.Помиткін та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 484. URL: https://pidru4niki.com/78013/psihologiya/konsultativna_psihologiya
14. Крайнюк В. М. Психологія стресостійкості особистості : монографія / В. М. Крайнюк. К. : Ніка-Центр, 2007. 432 с.
15. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник /С. Б. Кузікова. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми : Університетська книга, 2020. 304 с. URL: <http://surl.li/fqpgg>
16. М'ясоїд П. А. Психологічне пізнання. Історія, логіка, психологія. Київ: Либідь, 2016.
17. Магдисюк Л. І., Федоренко Р. П. Практикум психологічного консультування в юридичній сфері : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III–IV рівнів акредитації / Людмила Іванівна Магдисюк, Раїса Петрівна Федоренко. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 320 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18826/1/kons_yur_sfery.pdf
18. Мельничук О. Б. Основи психоконсультування та психокорекції: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О.Б. Мельничук. Київ : Каравела, 2019. 390 с.
19. Методологія і психологія гуманітарного пізнання. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 998 с.

20. Митник, О. Я. Психологічне консультування : навч.-метод. посібник / О. Я. Митник, І. В. Томаржевська. К. : Видавничий дім «Слово», 2016. 128 с.
21. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. Вид. 3-тє. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 420 с. URL: <http://surl.li/fqpgn>
22. Опанасенко Л.А. Основи психологічного консультування: у схемах і таблицях. Миколаїв, «Ліон», 2019. 134 с. Режим доступу: <http://surl.li/prsl>
23. Особистісно-професійне зростання: психологічні тренінги: навчально-методичний посібник / за ред. проф. Л.В. Долинської, проф. О.В. Темрук. Київ: Каравела, 2017. 560 с.
24. Особистість та її історія: колективна монографія / за ред. Н.В. Чепелевої, М.В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 538 с.
25. Особистість у психологічних дослідженнях. Тексти / За ред. С.Д.Максименка, М.В.Папучі. – Ніжин, 2010.
26. Особливості стосунків «психотерапевт – клієнт» у сучасному соціокультурному середовищі: монографія / З.Г. Кісарчук, Я.М. Омельченко, Г.П. Лазос [та ін.] ; за ред. З.Г. Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 225 с. URL: <http://surl.li/fqpgy>
27. Папуча М. В. Внутрішній світ людини та його становлення: [наукова монографія]. Ніжин: Видавець Лисенко М. М., 2011. 656 с.
28. Папуча М. В. Проблеми психології переживання : монографія. Ніжин : Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2019. 191 с.
29. Папуча М. В., Шилова Г. П. Індивідуальність як проблема загальної психології : навчальний посібник. – Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – 87 с.
30. Папуча М.В., Наконечна М.М. Теоретичні основи психології особистості: Навч.посібник. – Ніжин, 2015. – 58 с.
31. Савчин М.В. Методологеми психології. Київ: Академвидав, 2013. 221 с.

32. Штифурак В.С., Шпортун О.М. Феноменологія, практика та корекція психологічного здоров'я особистості: монографія / В.С. Штифурак., О.М. Шпортун Вінниця, 2019. 331 с. URL: <http://surl.li/fqpz1>
33. Яцина О. Ф. Основи психотерапії : практикум. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 80 с.
34. Dafermos M. Rethinking Cultural-Historical Theory: A Dialectical Perspective to Vygotsky. Singapore: Springer Nature Singapore Pte Ltd, 2018. p. 1–310.
35. Geller, S. (2009). Cultivation of Therapeutic Presence: Therapeutic Drumming and Mindfulness Practices. Dutch Tijdschrift Clientgerichte Psychotherapie. *Journal for Client-Centered Psychotherapy*, 47(4), 273-287. URL: <http://sharigeller.ca/images/pdfs/CultivationPresence.pdf>